

FUNGUS

OFFICIEEL ORGAAN VAN DE NEDERLANDSCHE MYCOLOGISCHE VEREENIGING

MET DE NEDERL. MYCOLOGISCHE VEREENIGING NAAR ZUID- LIMBURG

Op 24 en 25 September jl maakte de Nederlandsche Mycologische Vereeniging haar jaarlijksche tweedaagsche leden-excursie. Ditmaal waren Roermond en Valkenburg uitgekozen om op hun zwammenweelde onderzocht te worden en ondanks het feit, dat de reis voor velen ver was, hebben zich toch omstreeks 30 leden in ons altijd mooie Limburg vereenigd.

Wanneer wij nu na afloop op deze beide dagen terugzien, dan moet gezegd worden, dat de zwammenoogst in het bijzonder bij Valkenburg niet zeer bevredigend is geweest. Beter was het bij Roermond en in het Vijlener Bosch, doch ook daar was het aantal merkwaardige soorten beperkt.

Veel werd echter vergoed door de schoonheid in het algemeen van de bezochte terreinen en door het zeer mooie weer, dat voor het slagen van dergelijke excursies een grooten factor vormt. Aan den anderen kant is het mooie weer ook wel de hoofdoorzaak geweest, dat de zwammen zelf zich niet in overvloed vertoonden.

Overigens zijn wij er dit jaar wat vroeg in den tijd bij geweest, wat verband hield met de gelegenheid, die den deelnemers geboden werd, zich na afloop aan te sluiten bij de leden van de Société Mycologique de France, die tusschen 25 September en 2 October haar excursies in België hield.

Dan was er natuurlijk de gebruikelijke goede en gezellige stemming, die deze jaarlijksche excursies zoo buitengewoon aangenaam maakt en gelegenheid geeft tot uitwisseling van gedachten, vriendschappelijke debatten, aanknoopen van nieuwe mycologische relaties, etc., zoodat de bijeenkomst in dit opzicht wederom volkomen geslaagd mag worden genoemd.

Een woord van dank past hier nog aan onzen Secretaris, Dr. A. J. P. Oort, die de organisatie verzorgde, alsmede aan onze leiders, de heeren C. Ph. Verschueren, G. H. Waage en G. Caselli, die alles gedaan hebben om de tochten zoo vruchtbaar mogelijk te maken. Verder moet ik in dit verband den Heer ir. D. C. van Schaik noemen, die zoo welwillend is geweest, nog laat in den avond onzen leidsman te zijn in de gangen van de „Fluweelen Grot" te Valkenburg.

Zaterdag 24 September. Ofschoon de officieele excursie eerst om 13½ uur aanving, waren er eenige bevoorrechten, die reeds 's morgens vroeg te Roermond aanwezig konden zijn. Zij hebben, vijf in getal,

EXCURSIE SNAPSHOTS

Boven: Vóór en tijdens de excursie op het landgoed „Ahrwinkel” bij Roermond. *Onder links:* in de omgeving van het Vogelsbos bij Valkenburg, *rechts:* bij een brandplekje in de bossen bij Vijlen. de V.

onder leiding van den Heer Verschueren een tocht gemaakt naar het oude loofbosch van het Kasteel Hillenraedt te Swalmen, waarvoor de eigenaar, Graaf Von Wolff-Metternich, welwillend zijn toestemming had verleend.

De bodem is zandig-kleïg en men kan er daarom enkele merkwaardige soorten aantreffen. Hiervan moet in het bijzonder genoemd worden: *Amanitopsis strangulata*, waarvan de typische vorm op dit terrein groeit tezamen met allerlei overgangen naar *Amanitopsis vaginata* en *A. plumbea*.

In totaal werden ruim 90 soorten buitgemaakt, o.a.: *Collybia fusipes*, *Lactarius pyrogalus* en *serifluus*, *Russula laurocerasi* Melzer 1927 en *grisea*, *Eccilia carnealba*, *Nolanea icterina* en *Inocybe maculata*.

Voor den Zaterdagmiddag stonden de landgoederen: De Ahrwinkel, Het Munnicksbosch en Het Esbroek op het programma. Tijdgebrek

noopte ons, het laatstgenoemde terrein te laten vervallen, terwijl 't Munnicksbosch slechts vluchtig werd bezocht.

Op de beide eerstgenoemde landgoederen waren we de gasten van den Heer J. Geradts, die het gezelschap zeer hartelijk ontving en bij wien wij ter afwisseling de rijke collectie aardewerk en porselein bezichtigden. Tijdens deze excursie werden omstreeks 150 soorten genoteerd, waarvan de belangrijkste waren: *Amanita valida* en *verna*, *Collybia fusipes*, *Omphalia maura*, *Lactarius helvus*, *Russula versicolor*, *grisea*, *albonigra* en *paludosa* (Britz) Maire, *Pleurotus atrocaeruleus* en *corticatus*, *Cortinarius vibratilis*, *delibutus*, *multiformis* en *pseudosolor*, *Flammula carbonaria* en *lenta*, *Pholiota spectabilis*, *Inocybe petiginosa*, *Paxillus panuoides*, *Psathyra subatrata*, *Boletus parasiticus*, *Hapalopilus (Polyporus) schweinitzii*, *Phellodon tomentosus (Hydnum cyathiforme)*.

's Avonds in Valkenburg werden wij in het Hotel Schaepekens van St. Fijt opgewacht door den heer ir. D. C. van Schalk, die ons nog een indruk wilde geven van de Limburgsche grotten.

Bezocht werd de „Fluweelen Grot" en voor velen was het aanschouwen van een dergelijk gangenstelsel iets geheel nieuws. Onze leider wees ons op vele bijzonderheden van geologischen en biologischen aard, alsmede op vele kenteekenen met betrekking tot het verblijf van menschen, die in deze gangen een schuilplaats vonden. Mycologisch waren in deze gangen slechts eenige mycelia waar te nemen. Voorts zagen wij o.a. vlermuizen en een „mierenberg" met mieren, pissebedden en bleeke kikvorschen.

In de gangen van den St. Pietersberg komen de mycelia soms tot het vormen van vruchtlichamen. Ik heb er tezamen met den heer van Schaik *Clitocybe-achtige* zwammen gezien, die wel zeer bleek waren en een veel te langen steel hadden, doch overigens geheel normaal gevormd waren. Dergelijke curiositeiten worden door de onderzoekers ontzien en door eenige steenen tegen beschadiging door onvoorzichtige bezoekers beschermd.

Nadat wij omstreeks half twaalf het hotel wederom bereikt hadden, was er gelegenheid, nog eenige vondsten van den dag te bezichtigen en te bespreken.

Zondag 25 September. Besloten werd, voor de ochtendexcursie de deelnemers in twee groepen te splitsen, om op deze wijze de resultaten zoo groot mogelijk te maken.

De eene groep begaf zich onder leiding van den Heer Caselli Sr. naar den Vogelsberg. Op weg daarheen werd de model-steenkolenmijn bezocht, waarvan de Heer Caselli eigenaar is. Het dennenhout aldaar is door de vochtigheid dicht bezet met verschillende mycelia en de aanwezigen konden kennis maken met eenige merkwaardige zwammen, nl. *Leptoporus fodinarum* (Vel.) Pilat (door Pilat beschreven en afgebeeld in zijn Atlas d. Champ. d. l'Europe, Ser. *Polyporaceae*); de „Bergwerkform" van *Paxillus panuoides*; *Coniophora puteana (=cerebella)*. Deze excursie leverde omstreeks 60 soorten op. Met name moet het bergweitje in de omgeving van het Vogelsbosch genoemd worden, waar allerlei aardige dingen groeiden, zoo als: *Mycena alcalina* var. *chlorinella*, *Hygrophorus unguinosus*, *Marasmius erythropus*, *Entoloma nidorosum*, *Leptonia euchroa*, *Claudopus byssisedus*, *Flammula flavida* op Hazelaar, *Inocybe maculata*, *Boletus pulverulentus* en *Hypoxylon*

ferrugineum. Op *Senecio Fuchsii* werd de roestzwam *Coleosporium senecionis* aangetroffen.

De tweede groep begaf zich met de Heeren Waage en Caselli Jr. naar het Ravensbosch. Onderweg werd een mooie groep gevonden van *Lentinus tigrinus*. De oogst in het bosch viel niet mee. Eenige tientallen soorten werden genoteerd, doch bijzonderheden bevonden zich daarbij niet.

Voor de middagexcursie vereenigden allen zich wederom. Met autobus en auto's ging het naar Vijlen, waar het Vijlener Bosch onderzocht zou worden.

Hier vonden wij ca. 60 soorten, waarvan de meeste natuurlijk op vorige excursies aangetroffen waren. Toch waren er verschillende aardige dingen bij, te weten: *Collybia fusipes* (die in Limburg vrij veel schijnt voor te komen), *Inocybe sambucina* en *Tyromyces (Polyporus) caesius*. Hierna werd door degenen, die nog over eenige vrije dagen beschikten, afscheid genomen om zich per auto naar België te begeven, waar zij zich bij de Fransche mycologen konden aansluiten. De overigen keerden naar Valkenburg terug, dat het eindpunt was van twee welbestede dagen in ons mooie Limburg. Hopelijk is er weldra gelegenheid voor een hernieuwd bezoek.

Haarlem.

G. L. VAN EYNDOVEN.

DE AFGEBROKEN EXCURSIE TE SPA

Te Spa vereenigde zich een internationaal mycologisch gezelschap. Uit Londen was Pearson overgekomen, Konrad uit Neufchâtel, daar waren een paar getrouwen uit Toulon, een Ier, een autobus vol Parijzenaars en onze Belgische burenen. Daar kwam ten slotte in auto's en per trein een groote groep Hollanders Spa stormenderhand bezetten.

In het Etablissement des Bains, waarvan de groote hall geheel aan de congressisten was afgestaan, hadden een aantal jongelui onder leiding van den Heer Heinemann een tentoonstelling georganiseerd. De gewenschte entourage was dus al dadelijk aanwezig. In één der bovenzalen was bovendien een mycologisch laboratorium geïnstalleerd, terwijl de Heer Baar, de organisator van het geheel, een groot deel van zijn schitterende bibliotheek vanuit Luik had overgebracht. Een ongelooflijke hoeveelheid boeken stond opgesteld, een waarde van tienduizenden guldens vertegenwoordigend. Saccardo, Boudier, kortom alles was aanwezig. Woensdag — de rustdag — zou er hard gereageerd, gemicroscopiseerd en gedetermineerd worden...

Op Zondag 25 Sept. had de officieele opening plaats. Tot voorzitter van het congres werd benoemd de Heer Van den Dries, de bekende Antwerpsche geleerde, die talrijke onderzoekingen heeft verricht op het gebied van de sexualiteit der zwammen. Als een der ondervoorzitters werd onze — nog niet aanwezige — president aangewezen.

's Middags werd het Bois de la Géronstère doorkruisd. Ook hier had de droogte van de laatste weken geducht huisgehouden. De opmerking werd zelfs gemaakt, dat er eigenlijk meer mycologen dan paddestoelen te vinden waren. Als nadeel werd dit echter door niemand gevoeld, want het was een goede gelegenheid om over allerlei onderwerpen van meening te wisselen.

Gelegenheid om te zoeken zou nog ruimschoots worden geboden. En *hoe* werd er gezocht! Als kampioen-snuffelaar verdient onze redacteur zeker de eeremedaillon. Het Ruhrbusch zal tot in lengte van dagen ervan getuigen. Zwaar werd daar geboomd over een soort, die zich slechts in zeer jonge toestand, met nog geheel witte lamellen, geliefde te vertoonen.

„Armillaria,” opperde Gilbert.

„Onmogelijk”, antwoordde Pearson: „Hygrophorus.”

„Mais non”, sprak weer Gilbert: „dan eerder Gomphidius”.

„Neen”, repliceerde Pearson: „dan nog eerder Cortinarius.”

„Pas du tout. Que pensez-vous de Pholiota?”

„???????”

Er werd gezocht, gespeurd, gegraven allerwegen, doch volwassen exemplaren bleven onvindbaar. Het was de vondst en de teleurstelling van den dag.

Eindelijk werd dan maar besloten op te breken, en... daar komt argeloos en doodonschuldig onze de Veye uit het struweel te voorschijn, een mandvol machtige purpersporigen met zich meetorsend. Hypholoma? Neen, toch niet; Stropharia? inderdaad. Thuis determineerde ik deze soort als *Stropharia depilata*. Uit Parijs vernam ik, dat men daar ook tot die conclusie was gekomen.

De volgende dag werden — helaas te kort — de dichte sparreboschjes van Burnontiges doorzocht. Enkele interessante vondsten werden buitgemaakt. *Phaeocollybia* (Naucoria) *Christinae* stond midden op een boschpad. *Armillariella imperialis* zullen we in Nederland tevergeefs zoeken. *Tricholoma vaccinum* was er algemeen. En niet onvermeld moge blijven een gele Amanita muscaria, die mede door het enthousiasme en de strijdvaardigheid van een Haagsche dame, terecht tot junquillea werd omgedoopt.

Reeds geruimen tijd stond het gezelschap al weer om de autobussen geschaard, toen een achterblijver, een wonderlijke Lactarius als jacht-trophee in de hand houdend, uit de duisternis van het woud kwam opduiken. Wie kon dat anders zijn dan de Veye? Doch die Lactarius was minder gemakkelijk thuis te brengen. „Aspideus,” mompelde Maublanc. „Neen, *representaneus*, de *scrobiculatus* met violette melk,” voer het als een schok door de menigte. Het was de vondst van dezen tweeden dag; een soort door velen gezocht, door weinigen ooit gezien. Gilbert toonde zich een goed prestidigitateur. (Doch de Veye, troost je, het is me gelukt op rechtmatige wijze je jachtbuit te heroveren, en je kunt er de helft van krijgen.)

Ik heb vermeld hoe er gezocht werd; ik mag niet nalaten te vermelden, dat er gespeecht werd. En *hoe* werd er gespeecht! Wel heel terecht zwaaide onze voorzitter alle eer toe aan den Heer Baar voor de schitterende organisatie, die maanden van voorbereiding en ingespannen arbeid gekost had. Ter eere van den organisator van het zwamfestijn werd door alle Hollanders een: „lang zal hij leven in de gloria”, uitgebracht. Ik geloof, dat de Franschen stupéfait waren van al dat noordelijk enthousiasme.

Het waren een paar onbekommerde dagen, waarover reeds de schaduw schoof van de dreigende internationale situatie. Des Dinsdags-avonds denderden eindeloze colonnes mitrailleurs door de straten van

Spa. In sombere afwachting stonden de inwoners toe te kijken. Een zware druk van naderend onheil hing overal. Zou het tot een oorlog komen ?

Haastig werden rekeningen betaald; snel werden koffers gepakt. In alle richtingen stoven de congressisten uiteen...

Gelukkig hebben de sombere voortekens bedrogen. De vrede heeft overwonnen en een volgend jaar zullen weer deelnemers uit vele landen samenkomen te Belfort of Montbéliard, de plaats waar Quélet geleefd en gewerkt heeft.

Het belooft een belangrijke excursie te worden in een van Europa's rijkste streken... U allen zou ik daarom op het hart willen drukken Uw vacaties tot het najaar uit te stellen.. en in drommen op te komen naar de Jura teneinde te profiteeren van de groote kennis en de rijke ervaring van hen, die bezig zijn ons troetelkind — de systematiek der plaatjeszwammen — in een modern costuum te steken.

Middelburg.

H.S.C. HUIJSMAN.

DE TONDERZWAM (*FOMES FOMENTARIUS* (LINN.)) FR.
EENS WELDOENSTER DER MENSCHHEID

Het is een feit, dat van de eenvoudige dingen uit het dagelijksche leven van het verleden soms weinig bekend is en wel om de voor de hand liggende reden, dat niemand het de moeite waard achtte over die schijnbare kleinigheden iets te boekstaven. Tot deze erkenning komt men al gauw, als men iets meer wil weten van de groote rol, welke de tonderzwam gespeeld heeft in de eeuwenlange periode der beschaving, vóórdat de Zweedsche lucifer „zijn internationale positie had ingenomen" (zooals *van der Ven* dit terecht noemt in zijn prachtige boekje over: „het wonderde leven der paddestoelen").

Wij hebben een tiental jaren geleden tevergeefs getracht aan de bron zelve kennis te putten nl. in die streken, waar de echte tonderzwam groeide en verwerkt werd zooals het Bayerische Wald, Bohemen en Thüringen. Wij hebben echter in de Duitsche literatuur toch wel iets naders hierover gevonden en dit lokte uit tot het schrijven dezer samenvatting.

Alvorens hiertoe over te gaan zij eerst iets aangehaald uit de algemeene geschiedenis van het vuur, die van de beschavingsgeschiedenis zéér zeker een der interessantste hoofdstukken uitmaakt (zie „Kulturgeschichte des Menschen, von Dr. Ludwig Reinhardt").

Met het vervaardigen van wapens en werktuigen, de taalvorming en het „temmen" van het vuur deed de mensch de drie groote schreden, waarmede hij den afstand van dier tot cultuurmensch overschreed. De primitieve mensch kende het vuur alleen door de uitwerking van den bliksem en van vulkanische verschijnselen. Deze laatste zal hij allicht reeds spoedig aan zijne belangen hebben dienstbaar gemaakt. Toen hij echter het vuur zelf kon verwekken en beheerschen, deed hij eene belangrijke schrede voorwaarts.

Het oudste vuurmaken geschiedde evenals thans nog bij primitieve volkeren het geval is door de warmte op te wekken, welke ontstaat bij de wrijving van hout op hout. Deze wrijvingswarmte werd op diverse

Echte Tonderzwam aan beuk. (Photo Priehäuszer, Bayerischer Wald)

wijzen nl door schuren, boren, zagen enz. teweeggebracht. Vooral het vuurboren door middel van hard hout, dat door de handpalmen of met een snoer snel rondgedraaid werd in een bedding van zacht hout, was de eenvoudigste wijze van vuurmaken, die door de indogermaansche stammen oorspronkelijk algemeen werd toegepast.

Eerst veel later, toen de metallurgie van het ijzer reeds meer ontwikkeld was, gewaagt de geschiedschrijver *Plinius* van vuur maken door middel van staal, vuursteen en een licht ontvlambare substantie zooals droog plantenmerg en zwamweefsel. Wij kunnen aannemen, dat sinds het begin onzer christelijke jaartelling bij de meer beschaafde volkeren van Europa de tonderzwam haar belangrijke rol gespeeld heeft en wel gedurende negentien eeuwen. Zij mag als een weldoenster der

menschheid beschouwd worden, die onze aandacht ten volle verdient. Zoals U bekend zal zijn werden de vonken, door middel van een stalen beugeltje en vuursteen verwekt, op de doeltreffend bereide zwamvezel opgevangen, welke dan begon te smeulen. Door blazen aangewakkerd kon de gloeiende zwammassa met behulp van fijne houtspaantjes en twijgjes of bast van droog berkenhout tot een vlam worden uitgebreid en geschikt worden gemaakt voor het haardvuur of ander gebruik. In het laatste stadium der vuurontwikkeling werden strookjes zwam met fosfor bestreken om zonder vuurslag door wrijving direct het vuur te geven, zoodat deze strijkwammetjes als de voorloopers onzer lucifers kunnen worden beschouwd.

Het tonder werd gemaakt van de tonderzwam = *Polyporus fomentarius* (L), welke hoofdzakelijk parasiteert op den levenden beuk. Alvorens in de tondeldoos te kunnen worden gebruikt, moest het zwamvleesch worden bereid. Daartoe werden de zwammen na het plukken eenigen tijd in vochtige kelders bewaard, teneinde ze wat zachter te maken. Ze werden daarna van de harde bovenhuid ontdaan, in dunne reepen gesneden, met hamers gebeukt tot de substantie vezelig begon te worden en tenslotte gedrenkt met kalisalpeteer om de ontvlambaarheid te verhoogen. Het beste tonder werd niet uit de vruchtlichamen gemaakt, doch uit het geelgekleurde zwamvilt (mycelium), dat het hout in de spleten doorgroeit voor de zwam zich uitwendig vertoont. Behalve voor het vuurslaan werd de zwam, in lappen gesneden, ook gebruikt in de chirurgie als bloedstelpend middel en verder verwerkt voor diverse doeleinden o.a. als poetslap, doezelaar, kurk, handschoenen, mutsen en zelfs voor vesten en broeken. Uit het zwamvleesch werd ook nog een geneesmiddel getrokken, Fomitin, dat gebruikt werd voor eenige ziekten Dysmenorrhoe en blaaskwalen (volgens Schulz). Vochtige tonder werd voor verfraaiingsdoeleinden geperst met houten modellen met ingesneden figuren aan de jacht en het boschleven ontleend, zoodat deze en relief op het tonder te voorschijn kwamen.

Interessante bijzonderheden over de „Zundererzeugung“ vond de folklorist van der Ven op onze navraag nog in een zeldzaam boekje, getiteld: „Böhmerwälder Hausindustrie und Volkskunst“ van Jozef Blau. Daarin werd nog vermeld, dat de tonderafval met succes gebruikt werd voor dichting van voegen en het kalefateren van schepen, tot welk doel ze werd uitgevoerd naar het Donaugebied.

Het weder ontsteken van het heilige vuur in de kerken en kerkhoven en van de Paaschkaars op den Zaterdag voor het Paaschfeest mocht alleen geschieden met oorspronkelijk vuur dus bijv. met het vuur door tonder en vuurslag opgewekt. Van de kleedingstukken werd de muts of „Schwammkappe“ nog tot 1930 gemaakt en gedragen. Wij hebben nog bij een zgn. Schwammkappenmann een muts besteld doch helaas! nooit ontvangen. Die „Schwammkappen“ waren van een prachtige, warme goudbruine kleur en met groen lint omboord en versierd. In bovengenoemd boekje lezen wij het aardige verhaal, dat het in de herbergen vaak tot „Raufferei“ kwam, als een boerenjongen heimelijk de „Haube“ van een ander tot gloeien bracht.

Toen in de achttiende eeuw het tabakrooken in zwang kwam, werd de tonderbehoefte evenredig grooter, want men moest immers een gemakkelijk middel ter beschikking hebben om in het veld en in het

Echte Tonderzwam aan beuk

(Photo Priehäuszer, Bayerischer Wald)

bosch onder allerlei weersomstandigheden snel vuur te maken. Omstreeks 1760 noemde men den tonderzwamooft de Tobacco-schnitt. De inheemsche naam van de zwam in Bayern was Zunderschwamm, Feuerschwamm, Wundschwamm of Hadersau (Hadern = lappen, sau = ruw). Het plukken werd langzamerhand een levendig en loonend bedrijf, dat door de „Gutsherren" grondig geëxploiteerd werd, want de pluk werd elk jaar in perceelen verpacht. De archieven vermelden, dat in het jaar 1761 de pacht in de bosschen der heeren van Frauenau, Ober-Zwieselau, Klingenbrunn und Riedlhütte van tien tot vijftien florijnen per perceel opbracht. De inzamelaars konden in den „Poschingerschen Gutswaldungen" per jaar twaalf Zentner plukken en maakten zes tot zeven florijnen pro Zentner, zoodat er door de arme woudbewoners een zoet winstje gemaakt werd. Om een geregelde productie te verzekeren waren allerlei merkwaardige bepalingen van kracht. Zoo was het o.a. verboden de boomen te beklimmen met klimijzers en ook mochten de boomen niet worden geveld.

(Wordt vervolgd.)

EEN MOOIE PARASOLZWAM UIT DE DUINEN

In een van de mooiste gedeelten der Amsterdamsche Waterleidingduinen onder Haarlem vonden we (d.i. een tiental leden onzer Vereeniging) op 7 November, onder jong eikenhout, een forsche, zeer licht vleeschkleurige, groote parasolzwam, die bij beschadiging prachtig verkleurde, vrijwel in den tint van *Psalliota haemorrhoidaria*. Deze verkleuring zette zich in den loop van den dag verder voort, zoodat zij 's avonds zeer donkerbruin, bij zwart af, was geworden. Onze voorloopige determinatie met Rea bracht ons op *Lepiota Badhamu*. We zon-

den de vondst ter controle naar ons medelid Huysman, die mij er als volgt over schreef:

„Zeer interessante vondst! Ik heb nu nl ontdekt, dat er twee Badhami's zijn:

a. Badhami sensu Patouillard, Rea, Cooke, etc. met kleine sporen, zónder kiempore;

b. Badhami sensu Konrad et Maublanc, Bresadola etc. met groote sporen mèt kiempore, verwant aan rhacodes.

De Haarlemsche vondst (a.) is verwant aan Georginae, die ik juist denzelfden morgen bestudeerde. Dezelfde cystiden, en vooral een zeer merkwaardige groenkleuring met ammoniakdamp.

Gaarne zou ik nog meer ex. van deze zeer slecht bekende soort zien ter verdere bestudeering.”

Jammer genoeg trof ik bij een herhaald bezoek aan de vindplaats geen ex. meer aan, zoodat we tot het volgende jaar zullen moeten wachten op de verdere geschiedenis van deze mooie vondst.

Haarlem.

AKKE DE VRIES.

CRATERELLUS SINUOSUS E.A.

Onze redacteur schreef, ik meen ergens van uit Uddel of Garderen, dat het er op de Veluwe allerm minst fleurig uitzag op mycologisch gebied, begin Augustus. „Geen paddestoeltje te bekennen, hoogstens hier en daar een enkele schimmelkop”...

Het vorige seizoen was vrijgevig geweest; licht kon 1938 wat schrieler worden. We stelden ons dan ook niet te veel van het geval voor, toen we omstreeks half Augustus naar de Lutte trokken. Er was intussen wat regen gevallen en bovendien was de leembodem van Twente niet gelijk aan de Veluwegronden. 't Kon nog meevallen.

En het viel mee! Al dadelijk de eerste dagen blonken ons tegen de stevige — soms formidabele hoeden van *Russula foetens*. Het is, al met al, nog een feest geworden. In totaal mochten we, gedurende een tiental dagen, 84 soorten noteren, waarvan meerdere, die we uit de aard der zaak in de omgeving van den Haag nimmer of vrijwel nimmer hadden ontmoet.

We noemen *Cantharellus infundibuliformis*, *Helvella macropus* op verschillende plaatsen, de prachtig oranjerode *Mycena acicula*, de citroen- met-goud-gele *Pluteus leoninus*, benevens enkele eikenpalen met *Bulgaria inquinans* (polymorpha) in elk gewenst model.

Dagelijks zochten we naar de hoorn des overvloeds, die we op deze diluviale bodem hoopten te vinden. Het mocht niet gelukken. Wel vonden we, en naar onze mening was dit de mooiste vondst, een veldje *Craterellus sinuosus*, ongeveer 150 stuks, tussen gras en bosbes, onder eiken en dennen.

We willen wel bekennen, dat we dit plekje verscheidene malen hebben bezocht, teneinde het beeld zo lang mogelijk vast te houden. Die dingen passeer je nu eenmaal niet elke dag.

Rijswijk.

R. KLEIN.

GLINSTERINGEN DES JAARS 1938

Afkortingen: Ri. = Ricken; C. & D. = Costantin et Dufour; R.-R. = Rabenhorst-Rehm; H. = Hennings;
K. = Kühner; S. = Seaver.

Naam	volgens	Woonplaats	Bijzonderheden	Maand
<i>Collybia coracina</i> (Fr.)	Ri	Oosterhout in het sparrenbosch	platte steel, gestekelde, ± ronde sporen	IX
<i>Tricholoma cartilagineum</i> (Buil.)	Ri	Doetinchem, op leemigen wegwant	zéér fonsch, hard, olijfbr. viekkerig	X
<i>Mycena flavipes</i> (Quél.)= <i>M. Renati</i> (Q.)	Oort	Beesd, aan .knotwilgen	rose hoedje, gele steel, fraai	IX
<i>Myc. iris</i> (Berk.)= <i>M. amicta</i> (Fr.)	Oort	Mook, Plasmolen, onder dennen	hoedrand blauwgroen, teer	X
<i>Mycena collariata</i> (Fr.)	Oort	Geijsteren, in dennenbosch	met sterken jodoformreuk, grauw.	X
<i>Flammula muricella</i> (Fr.)	C. & D.	Geldermalsen, op oeverspecie	diam. tot 15 mm, goudgeel	VI
<i>Naucoria innocua</i> (Lasch)	Ri	Doetinchem, op jute in rotting	in '25 te Amersf. en Ruurlo ook op jute	
<i>Naucoria typhicola</i> (Hennings)	H.	Overasselt, op <i>Typha angustifolia</i>	3-8 cm boven het watervlak	IX
<i>Galerina muricellaspera</i> (Atk.)	K.	Overasselt, in moeras op mos	is de 2-sp. vorm v. <i>G. rubiginosa</i> (Fr. en Pers.)	VIII
<i>Galerina stagnina</i> (Fr.)	J. Favre	Assel, in <i>Sphagnum</i> v. e. heiplas	vaak verward met <i>G. paludosa</i> (Fr.)	VII
<i>Galerina uncialis</i> (Britz.)	K.	Oosterhout, op gevelden eik	behoort tot <i>Galerina Naucoriopsis</i> Kühn.	X
<i>Hypholoma caput Medusae</i> (Fr.)	Ri	Botrange (Belg.), op sparrenstomp	met langwerpige, bijna spoelv. sporen	IX
<i>Psathyra typhae</i> (Kalchbr.)	Corner	Geldermalsen, op dood riet	habitus dt als v. <i>N. typhicola</i> (Hennings)	IX
<i>Psathyra consimilis</i> (Bres.)	Lange	Nijmegen, aan de Waal op knotwilg	diam. tot 15 mm. Lam. worden kan.kl.	IX
<i>Coprinus aquatilis</i> (Peck)	Rea	Mook, Plasmolen, op mossig hout	in stroomend water, oranje vl.	VIII
<i>Marasmius nov. spec.</i> *)	—	Nijmegen, op gemetselden keldertrap	met knoflookreuk, in bundeltjes	VIII-XI
<i>Clavaria asterospora</i> (Pat.)	Cool	Hatert, op slootkant	wit, afm. 50x3 mm, onvertakt, gest. sp.	IX
<i>Lentinus gallicus</i> (Quél.)	Ri	Venraay, op dwarsligger	het vl. wordt goudgeel tot safranrood	VIII
<i>Dictyolus lobatus</i> (Pers.)	Ri	Overasselt, op Puntmos in moeras	gekroesd, lichtbruin, dunvliezig	VIII
<i>Humarina tetraspora</i> Cooke	S.	Kootwijk, op houtskool	dooiergeel, tot 2 mm, 4-sporig	VII
<i>Plicaria echinospora</i> (Karst)	R.-R.	België, Ruhrbusch, op houtskool	in beukenwoud	IX
<i>Cudoniella aquatica</i> (Lib.)	Ri	Mook, Plasmolen, op hout	in stroomend water	IX
<i>Helotium longisporum</i> n.s. *)	—	Mook, Plasmolen, op <i>Carex</i> , <i>Rubus</i> etc.	ivoorwitte schijfjes tot 4 mm	IX-XI

*) Over deze soorten zullen nadere publicaties volgen.

Vermeld moeten nog worden op vindplaatsen in het O. des lands: *Mycena Seynii* (Quél.), Mook, Plasmolen; *Phleg macium emollitum* (Fr.), Hatert; *Claudopus byssisedus* (Pers.), Doetinchem-Slangenburg; *Morchella vulgaris* (sensu Heim), Oosterhout; *Verpa conica* (Miller), Nijmegen (in mijn tuin); *Pseudoplectania nigrella* (Pers.), Mook, Plasmolen.
Nijmegen.

SCHWEERS.

ORANJE BEKERZWAMMEN

Het is ongeveer 2 jaar geleden, dat op een kleine paddestoelentoonstelling eenige exemplaren aanwezig waren van een bekerzwam, die vanwege zijn grootte (5 à 6 cm) en kleur gehouden werd voor de groote oranje bekerzwam (*Peziza aurantia*). Ze werden gevonden in een gaskastje of wel muntmeterkast en groeiden in het donker. Niettemin was de kleur oranjeachtig, doch de buitenkant was ongeveer wit. („van buiten lichter en berijpt”, Cool en v.d. Lek.)

Reeds vroeger werden door mij kleine oranje bekerzwammen gevonden op leemachtigen bodem, die foutief voor de kleine oranje bekerzwam, *Peziza rutilans*, werden gehouden door de geringe afmetingen en het ontbreken van „van buiten lichter en berijpt”.

Verleden jaar werden kleine oranje bekerzwammen aangetroffen op koeienmest. Dat waren heel kleine zwammetjes, doch met duidelijke bekertjes en ze waren in groot aantal, waardoor de mest uit de verte roodachtig scheen. De meeste aandacht was op dien dag gevestigd op de andere zwammen, zooals *Psalliota*'s, *Marasmius oreades*, enz., die het doel van den tocht vormden. Niettemin viel dat kleine oranje bekertje op met zijn heel andere voedingsbodem.

Op een jl. gehouden excursie der N.N.V. werden kleine oranje bekerzwammen gevonden tusschen mos in de duinen, maar er was bij mij nu twijfel of deze dezelfde zou kunnen zijn als die, welke op leemgrond groeide. Deze *Peziza* kwam niet zoo massaal voor, had ook andere bekertjes, terwijl sommige ervan een min of meer duidelijke steel vertoonden. Deze laatste werd nu gehouden voor *Peziza rutilans*.

In ieder geval leerde deze vondst mij, dat ik de kleine oranje bekerzwam niet goed kende.

Het toeval wilde, dat eenige dagen na genoemde excursie opnieuw oranjekleurige bekerzwammen op leemachtigen grond tusschen brandnetels werden gevonden. Prachtig was de bijna roode kleur. Er waren bekertjes, knoopvormen en ook oranjekleurige lappen bij, die door de plooiën helvella-achtig aandeden. Stelen waren niet aanwezig. De lappen en bekertjes waren ± 3 cm, de buitenkant was niet „lichter en berijpt”. De knoppen waren kleiner en schenen nog tot bekertjes of lappen te zullen uitgroeien.

Deze *Peziza*'s waren toch werkelijk anders dan die van uit 't gaskastje of mest of duinen. Oppervlakkig gedetermineerd kwam ik tot de slotsom, hier met *Peziza aurantia* te doen te hebben, maar goed kon dat niet zijn.

Een exemplaar uit de duinen was nog in mijn bezit. Deze was met wat mos in een schoteltje water bewaard.

Ik besloot deze met de pas gevonden soort microscopisch te onderzoeken en de sporen te meten. De bekerzwam uit de duinen, welke ik hield voor *Peziza rutilans*, had sporen welke ± 20 μ lang waren, eirond van vorm en met meerendeels 2 oliedruppels. Enkele hadden er één. De asci waren ± 150 μ.

Van de andere bekerzwam, *Peziza aurantia* ??, waren de sporen eirond en ± 15 μ lang zonder oliedruppels. Enkele waren bespikkeld. De asci waren veel dunner en langer, nl. ± 250 μ. De sporen kwamen volgens mij in het geheel niet overeen met die, welke in het *Vademecum* van

Ricken voor beide zwammen vermeld staan. Nu is mijn indruk, dat onder de „kleine” en „grote” oranje bekerzwammen meerdere soorten zijn of dat deze zwammen zich op verschillende standplaatsen anders voordoen.

Delft.

K. BAKKER.

ENKELE BRANDPLEK-ERVARINGEN

In de Hortus Botanicus te Haren (Gr.), waar ik sinds enige jaren met de inventarisatie van de paddestoelenflora bezig ben, werden in het begin van het vorige jaar op mijn verzoek enkele brandplekken gemaakt. Ik wilde n.l. eens nagaan, of op deze plaatsen nu ook na kortere of langere tijd zwammen tevoorschijn zouden komen, welke min of meer typisch voor dergelijke zgn. steriele voedingsbodems zijn, in aanmerking genomen het feit, dat in wijde omtrek geen vertegenwoordigers daarvan aangetroffen werden.

Op een 7-tal plaatsen, zes op laag en open terrein, één iets meer beschaduwd in het Arboretum gelegen, werd den 31 sten Januari 1938 een hoeveelheid iepen- en eikenhout tot verkoling gebracht, de houtskool aan haar lot overgelaten en na enige maanden vrij geregeld wekelijks door mij gecontroleerd.

Op 11 Juni, dus na maand reeds, deed ik de eerste interessante vondst, toen ik op 2 van de open gelegen brandplekken enkele groepjes bekerzwammen aantrof, welke tot de soort *Plicaria echinospora* Karst bleken te behoren, een volgens de literatuur uitsluitend op houtskool voorkomende Ascomyceet (zie ook de glinsteringen van Schweers in dit nummer).

De 2e vondst, het vermelden waard, had op 8 October, dus ruim 8 maanden na het ontstaan, plaats, toen op één andere, eveneens in het open veld gelegen brandplek de typische *Flammula carbonaria* Fr. verscheen. In de loop van een week of vier kwamen hiervan een 15 à 20-tal vrij forse exemplaren te voorschijn.

Meer houtskoolzwammen leverden de brandplekken dit jaar niet op, maar 't was toch al wel de moeite waard. Hoe is het mogelijk, dat de voedingsbodems reeds zo spoedig na hun bereiding door de sporen van beide genoemde soorten geïnfecteerd konden worden en in welk een korte tijd is het jonge mycelium tot fructificatie overgegaan! Een van de talrijke buitengewoon interessante mycologische raadselen, die niet gemakkelijk op te lossen zijn. DE VEYE.

AARDIGE VONDSTEN

Aan de kant van de weg tussen Oldenzaal en Denekamp vond ik op 26 Aug. jl. een steenrood (als van *Hypholoma sublateritium*) gekleurd exemplaar van de gewone hanekam (*Cantharellus cibarius*). In de buurt stond een groepje geheel spierwitte exemplaren.

Twee volkomen witte Russula's (*R. pectinata*) trof ik op 24 Sept. in Groeneveld bij Baarn aan. Verder op één plaats vrij veel *Helvella elastica*, *H. crispa* en *H. (Macropodia) macropus*.

Aan de kanten van een oude weg naar Bilthoven groeien negen stekelzwamsoorten, nl. *H. velutinum*, *acre*, *nigrum*, *inopinatum*, *scabrosum*

(met blauwe voet), *melaleucum*, *amicum* (?), *zonatum* en *repandum*. Verder nog *Clavaria botrytis*, *Phlegmacium fulmineum* en *Gautieria graveolens*.

Eind Augustus vond ik bij Denekamp een *Collybia radicata* met een „wortel” van 32 cm.

Op de zanddijk bij de haven van Huizen een drietal exemplaren van *Phallus iosmus* met zijn rose zak, temidden van *Geaster nanus*.

Baarn.

G.A. DE VRIES.

ONZE PROPAGANDA-EXCURSIES 1938

Voor de eerste excursie op Zondag 16 October van dit jaar hadden zich 60 deelnemers (onder wie 15 leden!) aan het station Baarn verzameld. Om eens wat afwisseling in het programma te brengen werd ditmaal alleen een ochtendexcursie gehouden (op het landgoed „Groeneveld”. waar het vrij droog was), terwijl na de koffie het meerendeel van het gezelschap zich in een autobus naar de tentoonstelling in de Gooische H.B.S. te Bussum begaf, die den vorigen dag door de leerlingen dier school, onder leiding van leden der Mycologische, was ingericht.

Op de excursie werden de gewone soorten gevonden. Vermelding verdienen misschien nog even *Leptonia euchroa* en *Entoloma nitidum*, de eerste met mooi paars-blauwen hoed en steel, de laatste bovendien ook met blauwe plaatjes, twee bijzonder mooie zwammetjes. Hoog in een boom bevond zich een ex. van de merkwaardige Pruikzwam, *Hydnum erinaceum*.

De omvang van het aangebrachte materiaal op de tentoonstelling liet zich Zaterdagmiddag eerst alledroevigst aanzien, maar dank zij het ijverige zoeken der leerlingen kon toch een overzichtelijke tentoonstelling worden ingericht, die vooral den nieuwelingen op mycologisch gebied een beter inzicht in de systematiek gaf, in den aanvang altijd zoo'n groote moeilijkheid.

Vele soorten hadden ook hier kennelijk van de droogte geleden, terwijl andere, zooals bijv. *Armillaria mellea*, die anders altijd in enorme hoeveelheden wordt aangesleept en voor het grootste gedeelte naar de paddestoelenkeuken wordt verwezen, dit jaar *geheel ontbraken!* Toch vielen er nog aardige vondsten te bewonderen, o.a. *Cortinarius orellanus*, prachtig oranje-rood gekleurd, eigenaardige ex. van *Pholiota spectabilis*, de forsche, witachtige *Amanita solitaria*, opgediept uit een zandpad, en groote troepen *Psathyra gracilis* (= *Psathyra corrugis* sensu Ricken). Ook voor de tweede propaganda-excursie op Zondag 30 Oct. in het Epsers Bosch hadden zich een 60-tal deelnemers (waaronder ook ditmaal weer vele leden) verzameld. Woensdag- en Donderdagnacht had het tamelijk gevoren, zoodat we ons hart vasthielden, of de tocht wel zou kunnen doorgaan, maar gelukkig werd het de laatste dagen der week veel zachter en vochtiger, zoodat een nieuwe flora opschoot. We vonden dan ook een groot aantal soorten.

Het Epsers Bosch geniet langzamerhand een zekere „mycologische reputatie” vanwege zijn vele brandplekken. In dit bosch wordt nl. nog houtskool gestookt en zoodra de daarvan overblijvende houtskoolresten verweren, ontwikkelt zich daarop een specifieke „brandplekken”-

fungi-flora, waarin ons medelid Smits reeds menige aardige of nieuwe soort, vooral onder de ascomyceten, heeft ontdekt.

Ook nu werden *Omphalia maura*, *Collybia atrata*, *Flammula carbonaria*, *Coprinus Boudieri* en *Plicaria violacea* weer gesignaleerd.

Van de overige vondsten verdienen vermelding: *Paxillus panuoides*, *Lactarius cyathula* (een zeer karakteristieke kleine, bruine melkzwam met gestreept hoedrandje en zeer strakken, diepen komvorm, die we ook op onze propaganda-excursie in Den Haag in 1934 vonden), een zeer slijmige *Flammula*, die we voorloopig *Flammula lubrica* hebben genoemd, *Tricholoma Russula*, twee kleine knotszwammetjes, nl. *Clavaria Juncea* en *Cnazonaria erythropus* waarvan vooral de laatste een bijzonder aardig effect maakt met zijn lichtgele vlaggetje op rooden steel, verder *Leptonia euchroa*, *Pholiota radicata*, de kleine *Pholiota mycenoides* met zijn kokette, witte ringetje, de zgn. oliebolzwam, *Rhizina inflata*, welke zich eveneens bij voorkeur bij brandplekken ophoudt, *Coprinus picaceus* met zijn prachtige, witte plakken op donkeren ondergrond, om maar enkele van de meest opvallende te noemen.

In totaal werden 126 soorten genoteerd.

Haarlem.

AKKE DE VRIES.

HET BESTUUR DER NED. MYCOL. VEREENIGING

T. A. C. Schoevers, *Voorzitter*, Nassauweg 28, Wageningen.

Ir. A. C. S. Schweers, *Onder-voorz.*, v. Oldenbarneveltstr. 40, Nijmegen.

Dr. A. J. P. Oort, *Secretaris*, Ercalaan 5, Wageningen.

J. R. Müller, *Penningmeester*, Pelikaanstraat 3, Badhoevedorp-Haarlemmermeer.

Postrek. 90902 op naam van: Penningm. N.M.V.

Dr. H. A. A. van der Lek, *Bibliothecaris*, Zoomweg 10, Wageningen.

LEGAAT WIJLEN C. BRAKMAN

Het Bestuur vernam met bijzondere erkentelijkheid, dat ons onlangs overleden medelid C. Brakman te Zeist een som van f 2000,-, vrij van rechten en kosten aan onze Vereeniging heeft gelegateerd.

NIEUWE LEDEN

H. Klein, Voorstraat 2, Utrecht.

Mej. J. Dubuy, Kinderhuissingel 2, Haarlem.

W. Maschhaupt, Brederostraat 100¹, A'dam-W.

J. Daams, Gr. Berg 1, Eindhoven (vroeger lid geweest).

STUDENTEN-LEDEN

G. A. de Vries, Faas Eliaslaan 21, Baarn.

W. Wilten, Leersumsche Straatweg 15, Doorn (post Leersum).

ADRESVERANDERINGEN

Mej. Dr. G. E. Bunschoten, Nic. Beetslaan 28, Baarn.
Dr. H. de Graaf, Karmelweg 6c, Rotterdam-O.
Mej. E. Neytzell de Wilde, Plantsoen 51, Leiden.
J. G. Sloff, Halstersche weg E 84, Bergen op Zoom.
Mej. J. P. S. Smit, Wanningstraat 13, Amsterdam-Z.
Mr. J. B. Sölner wordt Mr. J. L. Sölner.
Miss E. L. Stephens, Botanical Department, University of Cape Town, Cape Town, South-Africa.

Wie weet het adres van T. O. van Kregten, vroeger Beukstraat 42, Utrecht ?
Wie kan inlichtingen geven omtrent de volgende namen, die niet in de ledenlijst van den secretaris voorkomen:

Mej. L. M. Klinkenberg, Verspronckweg 70, Haarlem. Gewoon lid.

H. Jansen. Huisgenoot-lid ?

Ned. Nat. Hist. Ver., afd. Ginniken. Gewoon-lid?

VAN DEN REDACTEUR

Wegens onvoorziene omstandigheden, o.m. door een tijdelijke uitschakeling van het merendeel mijner lichamelijke en geestelijke functies gedurende een gedwongen en pijnlijk bezoek aan het koortsrijk van de hebzuchtige griepbacil, is er enige vertraging in het verschijnen van dit nummer ontstaan. Hartelijk dank aan allen, die mij met hun bijdragen verblijdden. Wat ik nu nog in portefeuille heb, is kwantitatief niet veel meer, zodat aanvulling noodzakelijk is. Helpt allen mee, mij te rechter tijd van copy te voorzien! Zo omstreeks half Mei moet no 4 van deze jaargang het licht kunnen zien, zodat vóór de le van die maand de bijdragen binnen moeten zijn.

DE VEYE.

INHOUD

Met de Nederl. Myc. Ver. naar Zuid-Limburg, door G.L. van Eindhoven	27
De afgebroken excursie te Spa, door H. S. C. Huijsman	30
De tonderzwam, door A. C. S. Schweers	32
Een mooie parasolzwam uit de duinen, door Akke de Vries	35
Craterellus sinuosus, door R. Klein	36
Glinsteringen des jaars 1938, door A. C. S. Schweers	37
Oranje bekerzwammen, door K. Bakker	38
Enkele brandplek-ervaringen, door de Veye.	39
Aardige vondsten, door G. A. de Vries	39
Onze propaganda-excursies 1938, door Akke de Vries	40
Het Bestuur der Ned. Mycol. Ver.	41
Legaat wijlen C. Brakman	41
Nieuwe leden, adreswijzigingen, enz.	41
Van den redacteur	42